

Ontmoet de Schelde

Maart 2014

Kleine plevier

De lente is officieel in het land. Stilaan strijken zomergasten van divers pluimage neer om hier te broeden. In de Prosperpolder liggen gloednieuwe eilandjes klaar om de strand- en plasbroeders uit het havengebied een nieuwe thuis te bieden.

Laura Verlaeckt, Technisch Manager Milieu en Natuur van het Havenbedrijf: "Voor de aanleg van het voormalige Deurgankdok, verdween het leefgebied van verschillende vogelsoorten. Hier vinden deze strand- en plasbroeders een leefgebied naar hun hart. Door poldergrond weg te graven, ontstonden vanzelf eilandjes, omringd met grondwater. Het uitgegraven zand werd gebruikt om de droge delen te verhogen en ze te beschermen met kleine dijkes. De negen broedeilandjes tellen tussen 0,5 en 4 hectare en vormen samen een habitat van zo'n 60 hectare."

De kokmeeuw, zwartkopmeeuw, kluut en kleine plevier zijn enkele van de verwachte poldergasten. Deze vogels verkiezen een schaars begroeid, open terrein om te broeden en hun kroost groot te brengen. In de zandstock werden steile wanden geschikt gemaakt voor oeverwaluwen. Verschillende eendensoorten dobberen nu al in het waterrijke landschap. Het natuurgebied valt duidelijk in de smaak!

"Om de wensen van nog meer vogelsoorten in te willigen, voorzien we 2 eilandjes binnenkort van een extra zandlaag om de typische kleistruktuur weg te werken. Sommige vogels blijken ook bepaalde vegetatiesoorten te vermijden. Daarom staan de komende maanden verschillende maaibeurten ingepland." Zo biedt het Hedwige-Prosperproject nu al kansen voor de natuur op de grens van Vlaanderen en Nederland.

Wat gebeurt er in Nederland?

Het Rijksinpassingsplan

Van 20 augustus tot en met 30 september 2013 hebben het ontwerp Rijksinpassingsplan, de ontwerp uitvoeringsbesluiten en de MER ter inzage gelegen. In deze periode zijn in totaal 2.014 zienswijzen naar voren gebracht. De meeste reacties behandelde ongeveer dezelfde thema's, die in de 'Nota van Beantwoording Hertogin Hedwigepolder' thematisch samengevat en van een reactie voorzien werden. Doorgevoerde veranderingen (ten opzichte van de ontwerpfasen) kwamen in een apart hoofdstuk aan bod.

Met de afronding van de Nota van Beantwoording, kon ook het Rijksinpassingsplan vastgesteld worden door Staatssecretaris Sharon Dijksma van Economische Zaken en door Minister Melanie Schultz van Haagen van Infrastructuur en Milieu.

Voor het onderzoek naar de uitvoerbaarheid van het Rijksinpassingsplan is er een projectplan opgesteld voor de dijkverlegging, een Kosten Effectiviteitsanalyse (KEA) uitgevoerd en een inrichtingsplan gemaakt.

Daarnaast is er een Milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu in beeld te brengen en is de Commissie voor de Milieueffectrapportage om advies gevraagd.

Na een aanvulling op de MER, heeft de Commissie een definitief advies uitgebracht over de MER. Voor het Hedwigeproject is een aparte Beleidsregel nadeelcompensatie vastgesteld. Deze is als bijlage bij het besluit tot vaststelling van het Rijksinpassingsplan gevoegd.

Wat is er allemaal gebeurd?

In september 2013 is overeenstemming bereikt om de asbest leidingen in de Leidingendam te vervangen door nieuwe stalen leidingen. Dankzij bijkomende verstevigingen kunnen leidingeigenaren straks ook makkelijker onderhoudswerkzaamheden uitvoeren. Beide maatregelen maken de dam minder kwetsbaar en uitstekend geschikt om te fietsen of te wandelen.

In oktober 2013 vond een uitgebreide discussie plaats over de mate van opslibbing van het toekomstige getijdengebied. Daarop werden experts van verschillende Vlaamse en Nederlandse bureaus, overheden en wetenschappers samengeroepen om de kwestie te belichten.

Tijdens de expertmeeting besloot de meerderheid dat er zeker sprake zal zijn van opslibbing in het Hedwigengebied en dat dit waarschijnlijk ook sneller gaat dan oorspronkelijk voorspeld. De experts vonden echter dat de opslibbing hoort bij de estuariene dynamiek en bij de

estuariene doelen die in het project worden nagestreefd.

Plannen ter inzage

Van 20 februari tot en met 2 april 2014 kan tegen de besluiten tot vaststelling van het Rijksinpassingsplan en de uitvoeringsbesluiten beroep worden aangetekend bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State door belanghebbenden.

Met advertenties in alle kranten werd deze procedure bekend gemaakt. Bijkomende informatie vindt u op de website www.zeeland.nl/verkort/hedwige

Plannen van ontwerpfasen naar realisatiefase

Nu het Rijksinpassingsplan is vastgesteld, gaat het project geleidelijk van de ontwerpfasen naar de realisatiefase. Het Rijksinpassingsplan en de bijhorende stukken worden de komende tijd uitgewerkt in een bestek, dat de werken en de eisen voor uitvoering beschrijft.

Op dit bestek kunnen aannemers zich inschrijven. Onder leiding van Waterwegen & Zeekanaal NV in nauwe samenwerking met de Nederlandse bestuurlijke instanties wordt straks de beste kandidaat geselecteerd. Die zou in het voorjaar van 2016 aan de slag moeten gaan.

Projectgebied

Veldmuis

Wezel

Alex Wieland

Op stap met Alex Wieland

Vinger aan de poot

Om te weten wat er groeit en bloeit in en om het Hedwige-Prosperproject, wordt jaarlijks wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. Op dit moment vinden vele planten en dieren een thuis in de grensstreek. Om ervoor te zorgen dat ze ook tijdens en na de werken voldoende leefgebied vinden, beginnen we nu al 'verhuisplannen' te smeden voor soorten die hier straks niet kunnen blijven. Zo kappen we bomen gespreid door de tijd, zodat de vogels niet allemaal tegelijk op zoek moeten naar een nieuw nest. Voor vleermuizen hangen we kasten op in boomrijen langs de projectgrenzen, zodat ook zij tijdig kunnen 'verkassen'. Om voldoende maatregelen te treffen, moeten we wel eerst weten wat er leeft in het gebied. En daar bestaat een team 'monitoren' voor.

Alex Wieland is ecooloog van opleiding en één van de mensen die de dieren en planten in kaart brengt. Gewapend met plan en rugzak wandelt en fietst hij vooraf bepaalde routes. Wat hij spot op zijn tocht, kruist hij aan op de kaart. Een eenzaam beroep?

"Gewoonlijk ga ik inderdaad liefst alleen op pad," beaamt Alex. "Behalve voor vleermuizentellingen. Die nachtdieren zitten vaak in oude gebouwen met openingen aan verschillende kanten. Om het aan- en afvliegen van de vleermuizen in de gaten te houden, zijn een extra paar

ogen zeker handig. Dan neem ik ook de batdetector mee.

Vleermuizen maken heel hoge tonen die niet geschikt zijn voor het menselijke gehoor. De batdetector zet die tonen om naar hoorbaar geluid. Met een beetje oefening bepaal je aan de hand van de frequentie zelfs om welke soort vleermuis het gaat, of hoeveel vleermuizen er zijn."

De speeltjes van de ecooloog

"Elke diersoort vraagt een andere aanpak. Dat maakt het ook zo boeiend. Een sessie vogelmonitoring vereist een verrekijker en telescoop. En goed getrainde ogen en oren. Voor amfibieën gebruiken we een schepnet om in bepaalde poeltjes larven of eitjes te tellen.

Muizen zijn moeilijker te vangen. Daarvoor gebruiken we een kooi met wat hooi en lokvoer. Die ga ik meerdere keren per dag controleren. Zo kan ik een gevangen diertje levend en wel terug uitzetten in het gebied.

Schuchtere dieren als marters en wezels vereisen hightech-materiaal: daarvoor zetten we een infraroodcamera ingesmeerd met lokstof in. Wanneer een dier de infraroodstraal onderbreekt, legt de camera de voorbijganger automatisch vast op de gevoelige plaat."

Buizerd

Blauwborstje

Trefzekere tellingen

Hoe vaak Alex het gebied intrekt, is afhankelijk van de diersoort. Vogels, bijvoorbeeld, telt hij minstens 5 keer per broedseizoen, tussen half maart en half juli. Vleermuizen telt hij ook minstens 5 keer, maar dan verspreid over een heel jaar. Zij verhuizen immers graag van locatie afhankelijk van het seizoen. Alex houdt al zijn tellingen – die toch al snel een halve dag duren – op verschillende momenten: de ene keer eens 's morgens, de andere keer 's avonds. Zo vergroot de trefkans en krijgt hij een realistisch beeld van de dierenpopulatie.

Van kruisje tot kaart

Uiteindelijk leggen hij en zijn collega's al hun kaarten met tellingen samen. Ze gebruiken criteria om hun gegevens te interpreteren en de aantallen te bepalen: "Voor een blauwborst, bijvoorbeeld, is het criterium dat er 1 blauwborst voorkomt in een gebied van zo'n 300 meter.

Als ik dus 2 keer een kruisje heb gezet voor blauwborst op 100 meter van elkaar, interpreteer ik

dat als dezelfde blauwborst. Als ik 2 blauwborsten heb geteld op 400 meter van elkaar, noteer ik dat het om 2 verschillende exemplaren gaat.

Zo werken we onze gegevens verder af, totdat we een logisch opgebouwde kaart verkrijgen voor de verschillende diersoorten. En daar kunnen we dan verdere conclusies uit trekken."

Bijzondere beestjes

"Of ik nog verrast ben de laatste jaren? De tijdelijke eilandjes in het Belgisch gebied krioelen van het leven. Het is duidelijk dat verschillende vogels hier een goede broedplaats hebben gevonden. Ook hebben we veel broednesten van buizerds. Hun grote aantal is te verklaren door de vele konijnen in het omliggende gebied: heerlijke hapjes voor de buizerd..."

Zijn er nog dieren waarvan Alex' hart sneller gaat slaan? "Dat zijn er bijna teveel om op te noemen. De patrijs en de groene specht vind ik fijn om te spotten, maar ook de vleermuis is een verbazingwekkend dier: hoe hij zijn weg kan vinden in het donker, vind ik echt bijzonder knap."

Contact

Meer informatie over het Hedwigeprospanproject vind je op www.hedwigeprospan.be

Met vragen kan je terecht bij:

Dorien Verstraete, projectingenieur
Waterwegen en Zeekanaal NV (W&Z)
tel. 0032 (0)3 224 93 68
dorien.verstraete@wenz.be

Laurent Vanden Abeele, projectleider
Agentschap voor Natuur en Bos (ANB)
tel. 0032 (0)9 265 46 44
laurent.vandenabeele@lne.vlaanderen.be

Richard Rozemeijer
Provincie Zeeland
tel. 0031 (0) 652 401 409
R.J.Rozemeijer@dlg.nl

De infokeet
(open tijdens de kantooruren):
Zoetenberm 6A, 9130 Doel
tel. 0032 (0)3 575 91 73
info@hedwigeprospan.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:

Waterwegen en Zeekanaal NV,
Afdeling Zeeschelde,
ir. Wim Dauwe,
Lange Kievitstraat 111-113 bus 44, 2018
Antwerpen

Redactie & foto's:

Agentschap voor Natuur en Bos,
JusBox, Waterwegen en Zeekanaal NV

www.hedwigeprospan.be

www.sigmaplan.be

